

Prvo poglavlje - Stvaranje razredne atmosfere

Uvod

Slika prikazuje učenike koji rade u razredu. Na lijevoj strani, dječak i djevojčica rade zajedno, njihovi materijali, uključujući i globus, nalaze se na stolu. Izgleda kao da o raspravljaju o nečemu. U pozadini, učenik ili možda nastavnik drži predavanje. Djevojčica s desne strane podigla je ruku i čeka da je prozovu. Svi u razredu naporno rade i čini se da uživaju u tome. Atmosfera u razredu je od ključne važnosti za efikasan rad i učenje.

Ovih pet zadataka fokusira se na to kako stvoriti, odnosno uspostaviti atmosferu u razredu koja omogućava učenicima da se osjećaju ugodno i sigurno. Osnovni uslov govori u prilog efikasnosti u učenju i nastavi, jer ometanja obično postaju prioritet i oduzimaju i vrijeme i energiju.

Obrazovanje za demokratiju i ljudska prava ima puno toga zajedničkog sa dobrim podučavanjem. Ovo se ne odnosi samo na ovih pet modela već na sve zadatke u knjizi.

Ovi modeli, međutim, nisu primarno zamišljeni kao alati za upravljanje razredom. Oni nose dublju, značajniju poruku. Danas je obrazovna reforma umnogome pitanje na koji način se odmaknuti od fiksiranog, prividno beskonačnog okvira znanja i uvida ka dinamičnijem konceptu cjeloživotnog učenja koje više zahtijeva razvoj kompetencija nego gomilanje podataka. S ovog stajališta, škola se smatra mikro zajednicom – mjestom gdje učenici nailaze na razna iskustva i probleme koji imaju puno toga zajedničkog sa životima odraslih. Stoga bi učenici trebali učiti kako se nositi s takvim problemima u školi. Takvi zadaci pomažu učenicima da njihova mikro zajednica funkcionira tako što će upoznavati jedni druge, usuglašavati se s pravilima unutar grupe, dijeliti lična iskustva s drugima i razvijati samopoštovanje, definirajući vlastiti identitet unutar grupe i u saradnji s drugima. Ovi zadaci jednako su važni i prikladni za mlađe i starije učenike, ali nivo razmišljanja može varirati.

Konačno, u okvirima obrazovanja za demokratiju i ljudska prava, ovi zadaci šalju jasnu poruku podučavanja *kroz i u duhu* demokratije i ljudskih prava. Svaki učenik je individua koja zajednici učenika i nastavnika u razredu daje nešto posebno i lično. Svaki učenik bi se trebao tretirati s interesom i poštovanjem. Svako pravilo trebalo bi se jednako primjenjivati na sve. To znači: „Ono šta mogu očekivati od drugih je ono šta oni mogu očekivati od mene.“ Učenici bi trebali biti svjesni ove poruke, stoga su promišljanje i kritičko razmišljanje u razredu ključni.

Vježba 1.1. – Podudarne kartice

Obrazovni cilj	Ovaj zadatak omogućava učenicima da ostvare kontakt s drugima na neprijeteći način.
Napomena	Nastavnici mogu koristiti ovaj zadatak kako bi procijenili potrebe u učenju i očekivanjima svojih učenika.
Materijali	Špil karata koje tvore parove.

Postupak

1. Nastavnik nasumce dijeli kartice i traži od učenika da pronađu drugu polovicu.
2. Kada su pronašli jedno drugo, učenici potroše 5 do 10 minuta tražeći neke osnovne informacije jedni o drugima:
 - ime
 - porodica
 - gdje žive
 - omiljena životinja ili pop grupa ili fudbalski tim ili boja itd.
3. Učenici se vraćaju na plenum. Svaki učenik ima priliku ostatku grupe kratko prikazati svoga partnera.¹
4. Učenici posjedaju u krug. Kako bi dali povratne informacije, nastavnik potiče učenike da komentiraju šta im je novo ili šta ih se posebno dojmilo.

Dodatak

Ova aktivnost može se dalje razviti tražeći, na primjer na nivou osnovne škole, da zajedno sjednu svi učenici čija je najdraža boja crvena, kako bi se stvorila mala raspravna grupa.

Varijacija

Učenici istražuju različite načine za prezentaciju svojih informacija, primjerice kroz pantomimu, mogu napraviti plakat kojim se reklamira njihov partner ili mogu napisati pjesmu.

Materijali

Špil karata na kojima je napisan i nacrtan predmet koji partner ima na drugoj kartici.

Ove kartice bi trebale prikazati tekst i slike koje bi omogućile mlađim učenicima sa poteškoćama u učenju da u potpunosti učestvuju u vježbi.

ruža – trn	dan - noć	nož - viljuška	cipela – čarapa
svjetlo – tama	sol - biber	olovka - papir	stol - stolica
vruć – hladan	visoko - nisko	jak - slab	dolje - gore
uključen - isključen	otvoren - zatvoren	veliki – mali	brzo - sporo
čist - prljav	hrapav - gladak	stati - ići	start - cilj
dobar – loš	da - ne	prijatelj – neprijatelj	debeo - mršav
sunce - mjesec	brat - sestra	dječak - djevojčica	

1. Ovo se treba objasniti prilikom uvođenja vježbe kako bi učenici mogli izabrati koliko toga o sebi žele otkriti.

Vježba 1.2. – Prava, odgovornosti i pravila u razredu

Obrazovni ciljevi	<p>Ova aktivnost uvodi pristup „korak po korak“ sa učenicima kako bi se uspostavila demokratski usaglašena pravila za njihovu razrednu grupu.</p> <p>Učenici stiču osjećaj da je njihov doprinos važan i da imaju priliku uticati na sastavljanje pravila. Razvijaju osjećaj „vlasništva“ i doživljavaju aktivno sudjelovanje u stvaranju zajednice u razredu kao mikro društva.</p> <p>Učenici postaju svjesni povezanosti između prava, odgovornosti i pravila (koje su zakoni u kontekstu razreda).</p>
Materijali	Veliki listovi papira koji su podijeljeni na tri djela.

Postupak

1. Koristeći „igru“ formiranja grupe (npr. dijeljenje sparenih kartica kako bi se formirale grupe žonglera, violinista itd.) razred se dijeli u tri, šest ili devet grupa u zavisnosti od veličine razreda. Ne bi trebalo biti više od 5 učenika u grupi. Svaka grupa je A, B ili C.
2. Svaka grupa imenuje glasnogovornika. Nastavnik traži kratku povratnu informaciju od grupa – kako su izabrali svog glasnogovornika?
3. Svaka grupa ima list papira podijeljen na tri dijela. Koristeći gornji dio papira, zapisuju ono za što vjeruju da su prava svake osobe (uključujući i nastavnika) u svom razredu. Trebali bi zabilježiti svaki prijedlog i svaki prijedlog treba biti numerisan.
4. Učenici daju povratne informacije, vođeni pritom slijedećim pitanjima. Koliko dobro ste po vašem mišljenju uradili zadatak? Šta ste svi radili da je pomoglo? Šta je odmoglo?
5. Učenici prosljeđuju svoj rad sljedećoj grupi (A do B, B do C, C do A).
6. Svaka grupa razmatra listu prava koju je napravila prethodna grupa, vođeni slijedećim pitanjima. Koje odgovornosti imamo kako bi poštovali ta prava? Šta trebamo raditi? Kako se trebamo ponašati? Na primjer: „Svako ima pravo da ga se čuje.“- „Mi imamo odgovornost da slušamo.“
 Koristeći iste brojevi koje su korišteni u odjeljku prava, učenici zapisuju odgovarajuću odgovornost (ako se ijedne mogu sjetiti) na centralnu trećinu papira.²
7. Doprinos nastavnika: pravila za pravila.
 - Odlučite o nekoliko pravila koja će biti istaknuta na vidnom mjestu u razredu.
 - Trebaju biti pozitivno formulisana - "uradi" nešto radije nego "nemoj" nešto uraditi.
 - Moraju biti konkretna i opisivati određeno ponašanje, na primjer pravo da te se čuje, mi imamo odgovornost da slušamo, pravilo – šuti dok drugi govore.
8. Učenici razmjenjuju listove papira još jedanput. Grupe razmatraju sve informacije prethodne dvije grupe i dogovaraju se o maksimalno pet pravila. Ova pravila se zapisuju masnim slovima na posljednju trećinu listova papira. Ova lista pravila se onda odvajaju i okači na zid. Glasnogovornik svake grupe objašnjava pravila svoje grupe cijelom razredu.
 Rasprava koju vodi nastavnik. Učenici identificiraju višak pravila i dogovaraju se koje će duplikate izbrisati. Neke grupe možda neće biti spremne dozvoliti da se njihova pravila izbrišu,

2. Učenicima ponekad može biti teško da pronađu odgovornost za svako pravo.

dok će druge grupe biti spremne. Učenici bi trebali donijeti odluku sa kojom bi se svi složili. Možda bi bilo bolje ostaviti duplikate za kasnije razmatranje, nego izuzeti rad određene grupe.

9. Glasanje za pravila. Svaki učenik dobiva četiri žetona da glasa za pravila koje on smatra da bi trebala vrijediti za razred. Mogu glasati dodjeljivanjem žetona kako oni to žele, npr. mogu željeti da daju sve svoje glasove za jedno pravilo ili da ih jednako raspodijele. Četiri pravila sa najvećim brojem glasova postaju pravila tog razreda. Mogu se napisati, može ih potpisati svaki učenik a zatim se mogu istaknuti na vidnom mjestu u razredu.
10. Zajedničko promišljanje. Šta je pomoglo? Šta je odmoglo? Na koji način ste doprinijeli aktivnostima? Jeste li primijetili da su doprinosi nekog drugog u razredu bili korisni? Šta su oni uradili?

Ovo je prva prilika za razred da počne primjenjivati i jačati svoja pravila. Nastavnik može pohvaliti učenika zbog poštivanja pravila. Ako je ikako moguće, nastavnik bi trebao ignorisati one kojih ih ne poštuju, u suprotnom, omogućit će im da se nađu u središtu pažnje iz negativnih razloga.

Vježba 1.3. – Identitet grba

Obrazovni ciljevi	Poticanje samopouzdanja, pojedinci se potiču da prepoznaju i slave svoje pozitivne strane. Grupe pronalaze svoje zajedničke ciljeve.
Napomena	Ovaj zadatak omogućava učenicima da se vrlo brzo aktivno uključe. Idealno je za tek formiranu grupu ili na početku treninga.
Resursi	Plakat s grbom za svaku grupu, bojice ili olovke, slike iz časopisa, itd.

Postupak

- Koristeći „igru“ formiranja grupe (npr. dijeljenje sparenih karata kako bi se formirale grupe žonglera, violinista itd.) razred se dijeli u tri, šest ili devet grupa zavisno od veličine razreda. Ne bi trebalo biti više od 5 učenika u grupi. Svaka grupa je A, B ili C.
- Učenici rade u grupama od četiri. Svakom učeniku je data skica grba koja je podijeljena u četiri djela te ima svitak ispod nje. Dijelovi iz druge kopije mogu biti već izrezani kako bi se mogli zalijepiti na glavni grb kad bude gotov.
- Zadaci:

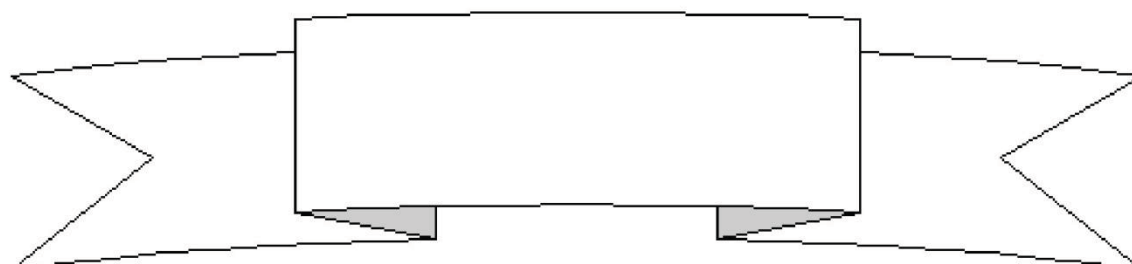
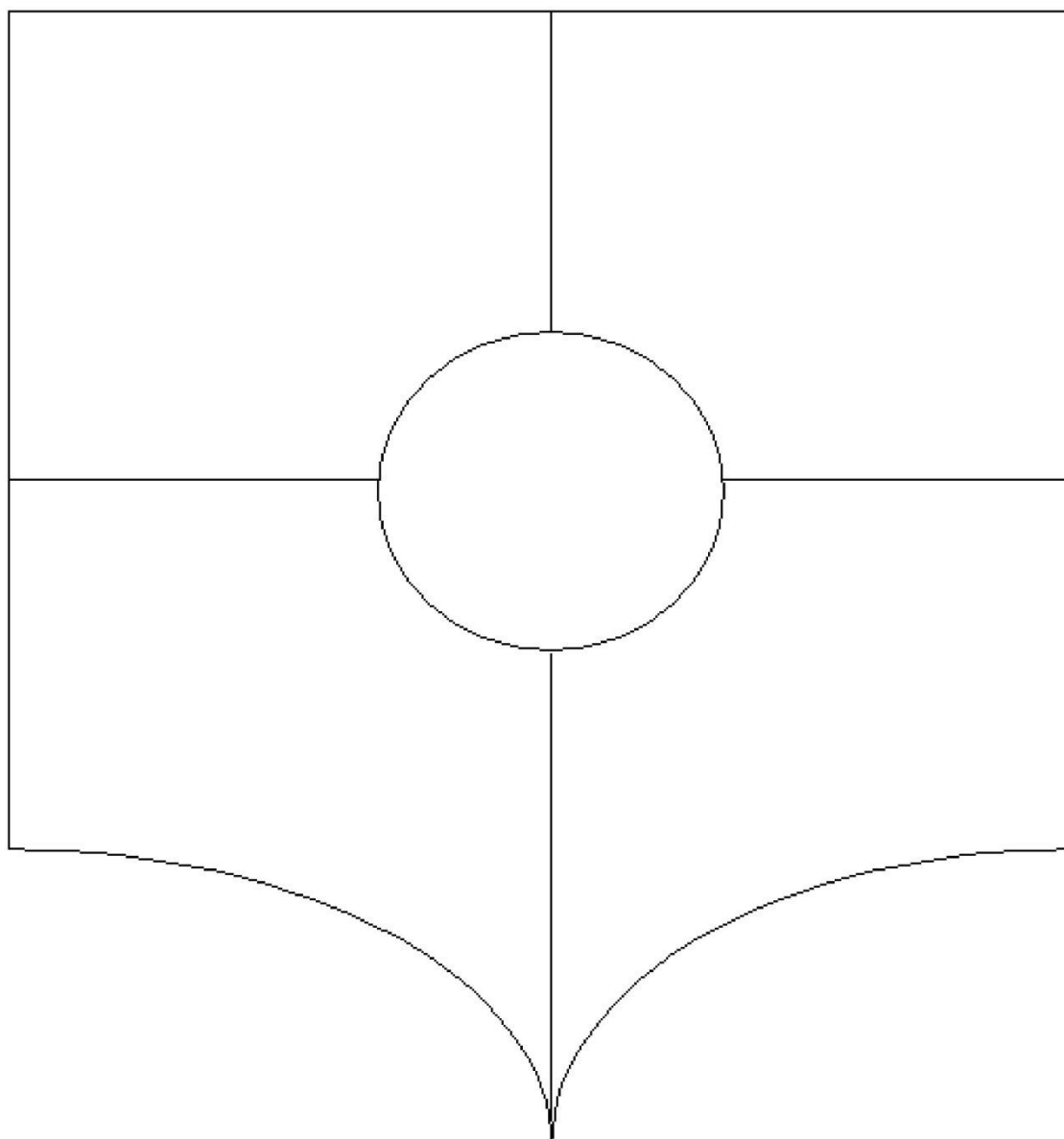
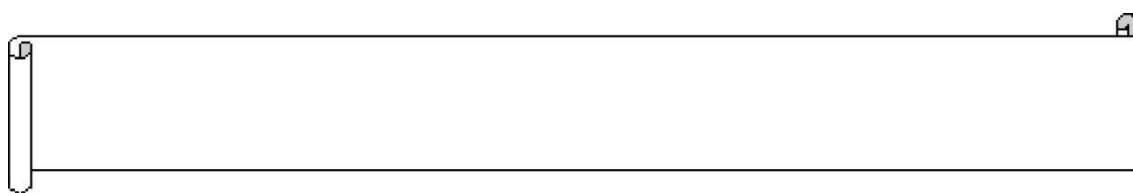
Individualna priprema:

 - napravite bilješke odgovarajući na slijedeća pitanja:
 - Kako sebe doživljavate?
 - Šta vam je potrebno?
 - Šta ste sposobni napraviti?
 - Za čime žalite kada razmišljate o vlastitom životu?
 - nacrtajte (ili izaberite) simbol ili simbole koji predstavljaju vaše bilješke (boje, obojeni papir, slike iz časopisa i itd.)

Grupni rad:

 - objasnite svoj simbol(e) članovima grupe
 - zalijepite sve dijelova na vaš grb
 - pronađite zajednički simbol za vašu grupu (centar), moto za vaše ideje(gornja zastavica) i ime za vašu grupu (donja zastavica).
- Završene grbove koji su izloženi na zidu da ih svi vide predstavljaju članovi grupe u plenumu.

Materijali

Vježba 1.4. – Buket cvijeća

Obrazovni ciljevi	Cilj ovog zadatka je podupirati grupnu koheziju i jačati samopoštovanje.
Materijali	<p>Učenici shvataju da su pojedinci u grupi jedinstveni i različiti, ali da doprinose ukupnoj snazi grupe.</p> <p>Mala portretna fotografija učenika koja nije veća od tri kvadratna centimetra (nacrtani autoportret je također dopušten).</p> <p>Žuti ili narandžasti papir izrezan na okrugle dijelove od otprilike 6 cm promjera kako bi se dobila sredina cvijeta.</p> <p>Papir u svijetlim bojama izrezan u obliku latica, obojena vrpca, i ako su pri ruci, markeri i olovke u nekoliko boja, dva velika lista papira, ljepilo.</p>

Postupak

1. Svaki učenik ima okrugli komad papira na koji će zalijepiti svoju fotografiju.
2. Svaki student uzima šest latica na kojima zapisuje jednu ili dvije pozitivne riječi o:
 - tome šta bi nastavnik mogao reći o njima
 - tome šta bi muški član njihove porodice mogao reći o njima
 - tome što bi ženski član njihove porodice mogao reći o njima
 - tome šta bi mogli reći o sebi samima
 - šta bi prijatelj mogao o njima reći
 - šta bi neko drugi u sobi, školi ili zajednici mogao o njima reći.
3. Učenik lijepi latice oko ruba fotografije kako bi napravio glavu cvijeta.
4. Nastavnik ili učenici raspoređuju glavu cvijeta na predložak papira.
5. Nastavnik ili učenici crtaju stabljike i listove svakog cvijeta kako bi stvorili buket. Pričvršćivanje vrpce učinit će buket vrlo posebnim.

Dodatak

Sjedeći u krugu, učenici daju svoje komentare. Ovo pomaže učenicima da razumiju simbolično značenje: buket bi izgubio svoju ljepotu ako bi neki cvjetovi nedostajali (zajednica), svaki cvijet je različit i dodaje nešto unikatno (dostojanstvo osobe), a u isto vrijeme, svi cvjetovi su slični i stoga jedan je jednako važan kao i drugi (jednakost). Koncepti u zgradama mogu biti uključeni u razrede sa starijim učenicima.

Vježba 1.5. – Kineski štapići

Obrazovni ciljevi

Učenici se obučavaju timskom radu. Stiču osjećaj šta to znači osloniti se na druge i da se drugi mogu osloniti na njih(međuzavisnost).

Resursi

Kineski štapići ili olovke, itd. (otprilike 15 cm duge).

Postupak

1. Razred je podijeljen u timove sa otprilike osam učenika. Timovima je rečeno da trebaju pokriti određenu udaljenost (ako je moguće, vježba bi se trebala provesti izvan školske zgrade).
2. Timovi stoje u redovima na međusobnoj udaljenosti od jedan do jedan i pol metar.
3. Učenici uzimaju svoje kineske štapiće (ili olovke) vršcima prstiju. Štapići sada spajaju učenike u timu.
4. Sada se timovi moraju utrkiivati prema cilju koji je prethodno postavljen, na primjer učionica ili drugi kraj školskog dvorišta. Ako dva učenika ispuste svoj štapić, cijeli tim se mora vratiti na početak i ponovno početi utrku. Timovi imaju slobodu da razviju najbolju tehniku i strategiju za najbrži dolazak na cilj a da im ne ispadnu štapići.

U zavisnosti od toga koliko se zadatak pokaže teškim za učenike, ova pravila mogu se primijeniti manje ili više striktno.

Dodatak

1. Neki učenici mogu djelovati kao vanjski posmatrači koji mogu komentirati o načinu međusobne saradnje timova.
2. Aktivnosti se mogu snimiti kako bi se prikazali različiti oblici ponašanja.